

ARKEOLOGI I NORR 1

1988

ARKEOLOGISKA INSTITUTIONEN

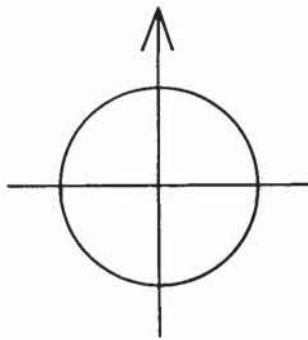

UMEÅ UNIVERSITET

ARKEOLOGI I NORR

1

1988

UMEÅ UNIVERSITET
Institutionen för arkeologi
UMEÅ UNIVERSITY
Department of Archaeology

Utgivare: Institutionen för arkeologi, Umeå universitet

Redaktör: Evert Baudou

Distribution: Institutionen för arkeologi,
Umeå universitet, 901 87 Umeå, Sverige

Tryckt med bidrag från Humanistisk–samhällsvetenskapliga forsknings-
rådet, Stockholm

Figurerna på omslagets framsida är hämtade från hällristningarna vid
Norrfors, Umeälven, nära Umeå (Archaeology and Environment
4:324)

ISSN 0284-558X

Printed in Sweden 1988 by

gotab Stockholm 1988 86866

Innehållsförteckning

Förord	5
<i>Gustaf Hallström</i>	
Forskningsplan för Norrlands forntid år 1941	7
<i>Evert Baudou</i>	
Gustaf Hallströms forskningsplan för Norrlands forntid 1941 och forskningsläget 1987	17
<i>Per H. Ramqvist</i>	
Boplats och hållristningar i Norrfors, Umeälven	29
<i>Lars Forsberg</i>	
Bosättningsmönster vid Lule och Ume älv under bronsålder och förromersk järnålder	51
<i>Per H. Ramqvist</i>	
Högom – nya undersökningar av bebyggelsepå	103
<i>Ingela Bergman</i>	
Det samiska boplatskomplexet vid Rackträsk, Arjeplog	129
<i>Noel Broadbent</i>	
Järnålderns och medeltidens säljägare i övre Norrlands kustland	145

Förord

Arkeologi i norr skall vara ett forum för alla som arbetar med arkeologiska problem i norra Fennoskandien. I denna programförklaring ligger inte bara en styrning mot ett bestämt geografiskt område utan också mot den typ av teoretiska problem som är vanliga i norr. Norra Fennoskandien har en särprägel genom att vara ett randområde både till den eurasiska kontinenten och till Europa. I förhistorisk och historisk tid möts där kulturströmmar med vitt skilda ursprung och bryts mot varandra i kulturprocesser som ofta kan studeras lättare i randområdet än i mer komplicerade centrala områden. Viktiga problemområden är t.ex. ackulturation, miljöanpassning, spridning av kulturelement över mycket långa avstånd, land- och sjökommunikationernas betydelse, blandekonomier och etniska processer.

Man möter ibland åsikten att det finns för många arkeologiska tidskrifter i Sverige eller Norden. Emellertid har utvecklingen inom den arkeologiska forskningen såväl inom metod och teori som inom tidigare forskningsfattiga geografiska regioner under de senaste decennierna varit så språngartad att det är nödvändigt att ge mer plats för information och diskussion om framstegen skall kunna tas tillvara. Tryckningskostnaden är låg jämfört med andra kostnader inom den arkeologiska forskningen och den tjänas snart in genom att problemställningarna bearbetas snabbare. Det väsentliga för en ny tidskrift är att den har en klar och avgränsad målsättning. Alla skall veta vart man skall vända sig för särskild information och diskussion. Arkeologiska tidskrifter med opreciserade mål behövs däremot inte.

Detta nummer av *Arkeologi i norr* inleds med en artikel av Gustaf Hallström. Det är en icke tidigare känd forskningsplan från 1941. Den har stort forskningshistoriskt intresse och leder till tankar om forskningsprocessen. Våra dagars arkeologi har mycket att vinna på studiet av den arkeologiska forskningens utveckling, ett studium som det finns goda exempel på i Sverige men som trots detta ännu bara står i sin början.

Två artiklar tar upp kategorier av fasta fornlämningar som varit obetydligt kända förut. Ingela Bergman behandlar och daterar härdar i norra Norrlands skogsland som sannolikt finns i tusental men som beak-

tats i mycket ringa grad. Här står man inför ett kunskapsgenombrott. Detsamma gäller Noel Broadbents undersökningar och dateringar av hustomtningar och andra lämningar i kustbandet. Resultaten inom båda forskningsområdena kommer att påverka vår bild av Norrland under järnåldern och medeltiden. Per Ramqvist redovisar de nya undersökningarna vid Högom. Hela Högom-komplexet kommer inom kort att publiceras under ledning av Per Ramqvist i ett samarbete mellan den arkeologiska institutionen vid Umeå universitet, Institut für Ur- och Frühgeschichte vid universitetet i Kiel under professor Michael Müller-Wille, Riksantikvarieämbetet och Sundsvalls Museum. Den mest kända Högom-graven kommer då äntligen att få sin vederbörliga roll i den internationella forskningen.

1984 upptäcktes en grupp hällristningar nedanför Norrfors i Ume älv, bara 13 km från den arkeologiska institutionen i Umeå. Upptäckten var en sensation, också genom att läget liknar lokaliteten vid Nämforsen. Det låg nära till hands att försöka sätta in hällristningarna i sitt lokala sammanhang genom att söka en samtida boplats. Per Ramqvists andra uppsats handlar om hur det lyckades.

Nyligen har Riksantikvarieämbetets mycket omfattande och långvariga utgrävningar vid Lule och Ume älv bearbetats i en doktorsavhandling från Umeå. Med nya och tyvärr rätt svåra statistiska metoder har det visat sig möjligt att få ny kunskap ur det stora men ganska enkla materialet. Resultaten är viktiga och kan få åtskilliga konsekvenser. Det är inte alltid doktorsavhandlingar får den spridning de borde få. Därför publicerar nu Lars Forsberg en kort version av sin avhandling, en avhandling som borde läsas i sin helhet.

Skrivet i Umeå av Evert Baudou 1988 då ett hundra år gått sedan O.B. Santesson hittade den första stenåldersboplatsen i Norrland.